

HÖGSTA DOMSTOLENS

BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 2 april 2009

Ö 3906-07

KLAGANDE

1. AA

2. AKA

3. BN

4. MN

5. MS

Ombud för 1-5: Advokat TF

MOTPARTER

1. BI

2. IM

3. AT

4. JÅU

Ombud för 1-4: Advokat HH

SAKEN

Avvisande av talan

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts beslut den 21 september 2007 i mål Ö 3585-07

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut undanröjer Högsta domstolen tingsrättens beslut och visar målet åter till tingsrätten för fortsatt handläggning.

Det ankommer på tingsrätten att i samband med målet efter dess återupptagande pröva frågan om skyldighet för part att utge ersättning för motparts rättegångskostnad i Högsta domstolen.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

AA, AKA, BN, MN och MS har yrkat att Högsta domstolen med undanröjande av hovrättens beslut i sin helhet återförvisar målet till tingsrätten för fortsatt handläggning.

BI, IM, AT och JÅU har bestritt ändring.

BI, IM, AT och JÅU har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

AN och EN var gifta med varandra. De hade inga barn. AN avled år 1997. Han efterlämnade syskonbarn och syskonbarnbarn. Vid bouppteckningen efter honom anmälde EN att vardera sidan som sin andel skulle behålla sitt giftorättsgods enligt 12 kap. 2 § första stycket första meningen äktenskapsbalken. EN avled år 2004. Någon andelsbestämmande bodelning i ANs dödsbo hade då inte ägt rum (jfr numera NJA 2008 s. 451). EN efterlämnade syskon och syskonbarn. Särskild dödsboförvaltning har inte anordnats.

Arvingarna efter AN (klagandena) väckte i tingsrätten talan mot övriga dödsbodelägare i ENs dödsbo (motparterna) och yrkade att tingsrätten skulle fastställa att dödsboet efter EN skulle skiftas utan hänsyn till hennes anmälan enligt 12 kap. 2 § äktenskapsbalken.

Motparterna bestred käromålet men yrkade i första hand att det skulle avvisas. Som grund för avvisningsyrkandet åberopades dels att det var oklart om den förda fastställsetalan gällde ett rättsförhållande mellan parterna, dels att talan endast avsåg en av flera tvistefrågor mellan parterna.

Tingsrätten, vars beslut har fastställts av hovrätten, avvisade klagandenas talan. Tingsrätten anförde som skäl för sitt beslut sammanfattningsvis att klagandenas talan är en tvist mellan dödsbodelägarna som går ut på att arvskiftet i ENs dödsbo skall genomföras på visst sätt, att detta utgör en tvist

mellan delägarna om hur förvaltningen skall skötas, som inte grundar någon talerätt enligt undantagsregeln i 18 kap. 1 a § ärvdabalken, och att klagandena alltså inte äger föra den aktuella talan i eget namn men för boets räkning. Tingsrätten tillade bl.a. att det inte är tillåtet att föra talan i annan egenskap än som dödsbodelägare för boets räkning eftersom tvisten inte rör ett rättsförhållande mellan parterna i egenskap av privatpersoner utan en intern fråga mellan delägarna i boet.

Frågan i Högsta domstolen är om klagandenas talan får tas upp till prövning.

Om särskild dödsboförvaltning inte har anordnats gäller som huvudregel, enligt 18 kap. 1 § första stycket ärvdabalken, att dödsbodelägarna gemensamt förvaltar den dödes egendom under boets utredning. De företräder gemensamt dödsboet mot utomstående och för gemensamt boets talan i mål som rör boet. Om delägarna inte kan enas om boets förvaltning, är de hänvisade till att begära att en boutredningsman förordnas.

Dödsboförvaltningen syftar till att bereda boet för arvskifte, i förekommande fall föregånget av bodelning. Arvskiftet är en överenskommelse mellan dödsbodelägarna om hur kvarlåtenskapen skall fördelas. Det är en angelägenhet mellan dem inbördes och de kan på frivillighetens väg lösa alla tvistefrågor dem emellan som inverkar på delningsresultatet.

Arvskiftet ingår inte i förvaltningen av dödsboet (jfr 19 kap. 15 § ärvdabalken). En eller flera enskilda delägare kan föra talan mot andra delägare om frågor som har betydelse för arvskiftet, oavsett om en skiftesman har förordnats eller inte (se 23 kap. 5 § ärvdabalken med hänvisning till 17 kap. 6 § äktenskapsbalken samt t.ex. prop. 1986/87:1

s. 225 och Walin, Kommentar till Ärvdabalken, Del II, Boutredning och arvskifte, 4 uppl. 2001 s. 246 ff.).

Den talan som klagandena i detta mål vill föra mot övriga delägare hänför sig till arvskiftet mellan dödsbodelägarna och inte till någon förvaltningsåtgärd som rör dödsboet. Bestämmelserna i 18 kap. 1 och 1 a §§ ärvdabalken hindrar därför inte att deras talan tas upp till prövning.

Det återstår emellertid att pröva om den väckta talan uppfyller förutsättningarna för fastställsetalan enligt rättegångsbalken. Denna fråga har inte prövats av vare sig tingsrätten eller hovrätten med utgångspunkt i att klagandena har talerätt enligt ärvdabalken. Frågan bör prövas av tingsrätten som första instans.

_____

_____

_____

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gertrud Lennander,
Severin Blomstrand, Ann-Christine Lindeblad, Anna Skarhed (referent)
och Lena Moore
Föredragande revisionssekreterare: Maria Hallqvist